

FƏNN SİLLABUSU

İxtisaslaşma: Tarixin tədrisi - 900 00 00

Fakültə: Tarix coğrafiya və incəsənət

Kafedra: Tarix və onun tədrisi metodikası

I Fənn haqqında məlumat

Fənnin adı: Məktəbdə Azərbaycan tarixinin tədrisi (İşçi proqram LDU-nun Tarix və onun tədrisi metodikası kafedrasının 14.09.2022-ci il qərarı ilə təsdiq edilmişdir (protokol№1)

Kodu: MIF-BO1.04

Tədris ili: I (2025-2026) Semestr: I

Tədris yükü: Cəmi: 180 saat, Auditoriya saati: 45 saat. (30 saat mühazirə, 15 saat seminar).

Təhsiləlmə forması: Əyani

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit : 6 kredit

II Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, dərəcəsi: dos. Mahmudov Kamal Fətulla oğlu

Kafedranın ünvanı: Lənkəran şəhəri, Ə.Məmmədov 21

Məsləhət günləri və saati: III-V günlər saat 15⁰⁰-16⁰⁰

E-mail ünvanı: kamal-1985@mail.ru

III Təvsiyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vasitələr:

Əsas ədəbiyyat:

1. Məlikov R. Nəcəfəli T. Tarixin interaktiv təlimi. Müəllimlər üçün vəsait. Bakı, 2002
 2. Tarixin tədrisində müasir üsullar. (sənədlər, tövsiyələr, Nümunələr) Bakı, 2000.
 3. Paşayev N. Tarixin tədrisi metodikası. Bakı, 2000.
 4. Vəgin A. Orta məktəblərdə tarixin tədrisi metodikası. Bakı, 1973.
 5. Xəlilov R. Tarixin təliminin metodikası. Bakı, 2001.
 6. Mərdanov M S. Azərbaycan təhsili müstəqillik illərində. Bakı, 1994.
 7. Mübariz Əmirov. Tam orta məktəbdə tarixin fəal interaktiv təlimi metodikası (Ali məktəbin tarix fakultəsi tələbələri üçün dərs vəsaiti. Bakı, 2014.
 8. Veysova Z. Fəal interaktiv təlim: müəllimlər üçün vəsait. Bakı, 2007.
- Əlavə ədəbiyyat:**
9. Zahidov C. Qasımov A. Sınıfdən xaric tədbirlər vasidəsi ilə şagirdlərin tarixi şəxsiyyətlər nümunəsində tərbiyyə olunması. Bakı, 1999.
 10. Sadəqov H. Zahidov Ə. S. Tarix dərslərində biliyin formalaşdırılması. Gəncə, 2005.
 11. Mübariz Əmirov. Ümumtəhsil məktəblərində tarixin fəal/interaktiv təlimi metodikası (Ali məktəbin tarix fakultəsi tələbələri üçün dərs vəsaiti. Bakı, 2014.
 12. Veysova Z. Məktəb müəllimləri üçün fəal təlim metodlarına giriş kursu, təlimçilər üçün metodik vəsait. Bakı, 2000

IV Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən başqa fənlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur

V Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxtda başqa fənlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur.

VI

Fənnin təsviri və məqsədi: Məktəbdə Azərbaycan tarixinin tədrisi metodikası. tələbələrə milli-mənəvi şüurun formalaşmasında, milli dövlətçilik ideologiyasının yaranmasında əhəmiyyətli rolu vardır. Məktəbdə Azərbaycan tarixinin tədrisi metodikası. fənninin məqsəd və vəzifələrini öyrənmək tarix fənninin tədrisi prosesində insanların milli məni şüurunun oyanmasında, milli dövlətçiliyə xidmət vətənpərvər kimi yetişməsində mühüm rol oynayır. Eyni zamanda insanların milli adət-ənənələrə hörmət, Azərbaycançılıq ruhunda tərbiyyə olmasına xidmət edir. Məktəbdə tarixin tədrisi metodikası fənnini bu fənnə dair akademik nəşrlərdən öyrənmək, eyni zamanda ayrı-ayrı mövzulara aid monoqrafiyalarla tanış olmaq, Azərbaycan tarixinin tarixşünaslığına və mənbəşünaslığına diqqət yetirmək lazımdır.

VII Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

III Qiymətləndirmə: Tələbələr bilgilə 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir. 20 bal seminar dərslərində fəaliyyətinə görə və 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə. İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir.

Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzərə alınır.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

- 10 bal- tələbə keçirilmiş materialı dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəfli.
- 9 bal-tələbə keçirilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açə bilər.
- 8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bezi qüsurlara yol verir;
- 7 bal- tələbə keçirilmiş materialı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bezi məsələləri əsaslandırə bilmir
- 6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.
- 5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.
- 4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərkən bezi səhvlərə yol verir;
- 3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırə bilmir;
- 1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.
- 0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdan 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

No	Bal	Qiymət	
1.	91-100	əla	A
2.	81-90	çox yaxşı	B
3.	71-80	yaxşı	C
4.	61-70	kafi	D
5.	51-60	qənaətbəxş	E
6.	50 və ondan aşağı	qeyri-kafi	F

IX Davranış qaydalarının pozulması: Tələbə Universitetin daxili nizam – intizam qaydalarını pozduqda onun haqqında əsasməmədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir göröləcək.

X Təqvim mövzu planı: 30 saat müəhazirə, 15 saat seminar

No	Keçirilən müəhazirə və seminar mövzuları	Müh.	Sem.
1.	Mövzu: İbtidai icma və qədim Azərbaycan dövlətləri Plan: 1.İbtidai icma dövrünün tədrisi metodikası. 2.Manna dövlətinin tədrisi metodikası. 3.Midya dövlətinin tədrisi metodikası. Mənbə: 1, 2, 3.	2	2
2.	Mövzu: Atropatena, Albaniya. Azərbaycan Sasani imperiyası dövründə Plan: 1.Atrapatena dövlətinin tədrisi metodikası. 2.Albaniya dövlətinin tədrisi metodikası. 3.Azərbaycan Sasani imperiyasının tərkibində Mənbə: 1, 2, 3.	2	
3.	Mövzu: Azərbaycan torpaqları Ərəb Xilafətinin tərkibində Plan: 1.Xilafət-Albaniya münasibətlərinin tədrisi metodikası. 2.İslam dini və milli mədəniyyətin möhkəmləndirilməsində yeri. 3.Xürrəmilər hərəkatının tədrisi metodikası. Mənbə: 1, 2, 3.	2	2
4.	Mövzu: Azərbaycan feodal dövlətləri Plan: 1.Şirvanşahlar və Sacilər dövlətinin tədrisi metodikası. 2.Salarilər və Rəvadilər dövlətinin tədrisi metodikası. 3.Şədadilər və slavyan yürüşlərinin tədrisi metodikası. Mənbə: 1, 2, 3	2	
5.	Mövzu: Səlcuq və monqol yürüşləri Plan: 1.Səlcuq yürüşlərinin tədrisi metodikası. 2.Monqol yürüşlərinin tədrisi metodikası. 3.Hülakülər dövlətinin tədrisi metodikası.	2	2

6	Mənbə: 1, 2, 3 Mövzu: XV əsr Azərbaycan tarixi Plan: 1. Ağqoyunlu dövlətinin tədrisi metodikası. 2. Qaraqoyunlu dövlətinin tədrisi metodikası. 3. XV əsr sosial-iqtisadi və ictimai vəziyyətinin tədrisi metodikası. Mənbə: 7, 8, 11, 12	3	
7	Mövzu: Qədim və orta əsr Azərbaycan mədəniyyəti Plan: 1. Qədim dövr mədəniyyətinin tədrisi metodikası. 2. Orta əsr mədəniyyətinin tədrisi metodikası. 3. Klassik orta əsr mədəniyyətinin tədrisi metodikası. Mənbə: 6, 7, 12	2	2
8	Mövzu: Səfəvilər dövləti Plan: 1. Səfəvi-Qəzvinli müharibələrinin tədrisi metodikası. 2. Səfəvi hökmdarlarının şəxsiyyət kimi təbliği. 3. Səfəvilər dövlətinin tədrisində dövlətçilik siyasəti. Mənbə: 6, 7, 12	2	
9	Mövzu: Azərbaycan xanlıqlar dövründə Plan: 1. Şimali Azərbaycan xanlıqlarının tədrisi metodikası. 2. Cənubi Azərbaycan xanlıqlarının tədrisi metodikası. 3. Xanlıqların müstəqil dövlət kimi məktəbdə tədrisi metodikası. Mənbə: 6, 7, 12	2	2
10	Mövzu: Rus-İran müharibələri (1804-1828-ci illər) Plan: 1. I Rus-İran müharibəsinin tədrisi metodikası. 2. II Rus-İran müharibəsinin tədrisi metodikası. 3. Çarizmin işğalçı və köçürmə siyasətinin tədrisi metodikası. Mənbə: 8, 9, 10, 11	2	
11	Mövzu: Azərbaycanın müstəmləkə dövrü (1828-1918-ci illər) Plan: 1. Çarizmin inzibati-məhkəmə və burjuva islahatlarının tədrisi metodikası. 2. Çarizmə qarşı üsyanların tədrisi metodikası. 3. Milli təşkilat və partiyaların tədrisi metodikası. Mənbə: 6, 7, 12	2	2
12	Mövzu: Azərbaycan Xalq Cumhuriyyəti Plan: 1. Azərbaycan Xalq Cumhuriyyətinin Gəncə dövrünün tədrisi metodikası. 2. Azərbaycan Xalq Cumhuriyyətinin dövlət quruculuğunun tədrisi metodikası. 3. Azərbaycan Xalq Cumhuriyyətinin mədəni quruculuğunun tədrisi metodikası. Mənbə: 2, 3, 5, 6, 7	2	
13	Mövzu: Azərbaycan tarixinin 1920-1960-cı illər dövrünün məktəbdə tədrisi metodikası. Plan: 1. Sovet rejminin (1920-1930-cu illər) tədrisi metodikası. 2. Böyük Vətən Müharibəsinin tədrisi metodikası. 3. Müharibədən sonra 1945-1960 – cı illər dövrünün tədrisi metodikası. Mənbə: 2, 3, 5, 6, 7	2	2
14	Mövzu: Ümummilli lider Heydər Əliyevin Azərbaycanda siyasi hakimiyyət dövrü (1969-2003-cü illər) Plan: 1. Ümummilli lider Heydər Əliyevin ölkəyə birinci rəhbərliyi dövrünün tədrisi metodikası. 2. Ümummilli lider Heydər Əliyev müstəqil Azərbaycan dövlətinin qurucusu kimi. 3. Qarabağ müharibəsinin tədrisi metodikası. Mənbə: 1, 4, 6, 7, 8, 10, 11	2	
15	Mövzu: Azərbaycan XXI əsrin ilk onilliklərində. Plan: 1. Regional layihələr və iqtisadi islahatların tədrisi metodikası. 2. Azərbaycan Respublikasının xarici siyasətinin (2003-2020-ci illər) tədrisi metodikası.	2	1

2) Fənn üzrə tələtlər

Fənnin tədrisi zamanı Məktəbdə Azərbaycan tarixinin tədris metodikası üçün vacib olan bəzənlər, vəzifələr və tapşırıqların yerinə yetirilməsi bu sahədə mövcud olan problemlərin aşkarlanması və planlı təhlillər aparılması, ehtiyatlı Azərbaycanın qədim dövlətçilik ənənələrinin və müasir mərhələdə Azərbaycan dövlətçiliyinin güclənməsi şərtlərindən amilləri, şəxsiyyətlərin rolu təhlil və analiz edilməlidir.

3) Fənn üzrə təlim nəticələri

- Azərbaycanın dövlətçilik ənənələrinə bəzənlər fənni formalaşdıraraq, dövlətçilik ənənələrinin yaşayışı və tədqiqatı haqqında geniş bilikliyi, fəhriyyəti, cəmiyyətin müasir vəziyyətinə uyğun təsvir edir.
- Azərbaycanın dövlətçilik ənənələrinin tarixi yaranması, formalaşması və inkişafı dinamikasını dövrün xüsusiyyətləri baxımından izah edərək, onlar arasında səbəb və nəticə əlaqələrini izah edir.
- Müasir Azərbaycan dövlətçiliyinin formalaşmasına təsir edən siyasi, iqtisadi, sosial və mədəni amillərin rolu haqqında fəaliyyətə iştirakçı mövqeyi baxımından rəy bildirməyə qadirdir.
- Təlim strategiyə uyğun olaraq da məzmun standartlarının mahiyyətinə görə fəaliyyətə iştirakçı təlimin rolu haqqında bəzənlər.
- Müasir tələtlərə uyğun tarixi tədrisə dair tematik və gündəlik dərslər planları hazırlayır.

XIII. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

XIV. Kollektivium sualları:

I Kollektivium sualları:

1. Manna dövlətinin tədris metodikası
2. Atropatena dövlətinin tədris metodikası
3. Albaniya dövlətinin tədris metodikası
4. Azərbaycan Sasani imperiyasının tərkibində
5. Xilafət-Albaniya münasibətlərinin tədris metodikası
6. Xurramilər hərəkatının tədris metodikası
7. Şirvanşahlar və Səcilər dövlətinin tədris metodikası
8. Səlarilər və Rəvvadilər dövlətinin tədris metodikası
9. Şəddadilər və slavyan yürüşlərinin tədris metodikası
10. Səlcuq yürüşlərinin tədris metodikası

II kollektivium sualları:

1. Monqol yürüşlərinin tədris metodikası
2. Hülakülər dövlətinin tədris metodikası
3. Ağqoyunlu dövlətinin tədris metodikası
4. Qaraqoyunlu dövlətinin tədris metodikası
5. Klasik orta əsr mədəniyyətinin tədris metodikası
6. Şimali Azərbaycan xanlıqlarının tədris metodikası
7. Cənubi Azərbaycan xanlıqlarının tədris metodikası
8. Səfəvi-Osmanlı müharibələrinin tədris metodikası
9. Səfəvilər dövlətinin tədrisində dövlətçilik siyasəti
10. I Rus-İran müharibəsinin tədris metodikası

XIV Fənn üzrə imtahan sualları

1. Manna dövlətinin tədris metodikası
2. Atropatena dövlətinin tədris metodikası
3. Albaniya dövlətinin tədris metodikası
4. Azərbaycan Sasani imperiyasının tərkibində
5. Xilafət-Albaniya münasibətlərinin tədris metodikası
6. İslam dini və milli mədəniyyətin möhkəmləndirilməsində yeri
7. Xurramilər hərəkatının tədris metodikası
8. Şirvanşahlar və Səcilər dövlətinin tədris metodikası
9. Səlarilər və Rəvvadilər dövlətinin tədris metodikası
10. Şəddadilər və slavyan yürüşlərinin tədris metodikası
11. Səlcuq yürüşlərinin tədris metodikası
12. Monqol yürüşlərinin tədris metodikası
13. Hülakülər dövlətinin tədris metodikası
14. Ağqoyunlu dövlətinin tədris metodikası
15. Qaraqoyunlu dövlətinin tədris metodikası
16. XV əsr sosial-iqtisadi və ictimai vəziyyətin tədris metodikası
17. Erken orta əsr mədəniyyətinin tədris metodikası
18. Klasik orta əsr mədəniyyətinin tədris metodikası
19. Şimali Azərbaycan xanlıqlarının tədris metodikası

20. Cənubi Azərbaycan xanlıqlarının tədrisi metodikası
21. Xanlıqların müstəqil dövlət kimi məktəbdə tədrisi
22. Səfəvi-Osmanlı müharibələrinin tədrisi metodikası
23. Səfəvi hökmdarlarının şəxsiyyət kimi təbliği
24. Səfəvilər dövlətinin tədrisində dövlətçilik siyasəti
25. I Rus-İran müharibəsinin tədrisi metodikası
26. II Rus-İran müharibəsinin tədrisi metodikası
27. Çarizmin işğalçı və köçürmə siyasətinin tədrisi metodikası
28. Çarizmin inzibati məhkəmə və burjuva islahatlarının tədrisi metodikası
29. Çarizmə qarşı üsyanların tədrisi metodikası
30. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin Gəncə dövrünün tədrisi metodikası
31. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin dövlət quruculuğunun tədrisi metodikası
32. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin mədəni quruculuğunun tədrisi metodikası
33. Sovet rejminin (1920-1930-cu illər) tədrisi metodikası
34. Böyük Vətən Müharibəsinin tədrisi metodikası
35. Müharibədən sonra 1945-1960-cı illər dövrünün tədrisi metodikası
36. Ümummilli lider Heydər Əliyevin ölkəyə birinci rəhbərliyi dövrünün tədrisi metodikası
37. Ümummilli lider Heydər Əliyev müstəqil Azərbaycan dövlətinin qurucusu kimi
38. Qarabağ müharibəsinin tədrisi metodikası
39. Azərbaycan Respublikasının xarici siyasətinin (2003-2020-ci illər) tədrisi metodikası
40. Zəfər Qələbəsinin tədrisi metodikası

Məktəbdə Azərbaycan tarixinin tədrisi metodikası fənninin sillabusu Tarixin tədrisi ixtisaslaşması üzrə tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir. Sillabus "Tarix və onun tədrisi metodikası" kafedrasında müzakirə edilərək, təsdiq edilmişdir (12 sentyabr 2025-ci il, protokol № 1).

Kafedra müdiri : Əli dos. K.F.Mahmudov

Fənn müəllimi : Əli dos. K.F.Mahmudov